

A bölcsesség hívó szava

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 1:1; 2Mózes 19:16; 20:20;
Példabeszédek 1-3; 11:30; 13:12; 15:4

„Az Úrnak félelme feje a bölcsességet; a bölcsességet és erkölcsi tanítást a bolondok megútálják” (Péld 1:7).

Az emberi tragédiák gyökere Éden óta a rossz döntésekben keresendő. „Az ember mindent elvesztett, mert inkább hallgatott a csalóra, mint Arra, aki az Igazság, aki egyedül bír értelemmel. A gonosz és jó összekeveredése által az ember elméje összezavarodott, szellemi és lelki képességei megbénultak” (Ellen G. White: *Előtted az élet. Nevelés.* Budapest, 1992, Advent Kiadó. 20. o.).

A *Példabeszédek* könyve segít jó döntéseket hozni, hogy Isten útját válasszuk, ne a csalóét. A fiával beszélő apa vagy anyja nemcsak a rossz döntésektől óvja, hanem a helyes döntések meghozatalára is bátorítja gyermekét. Ez azért olyan fontos, mert választásaink szó szerint élet-halál kérdései.

A *Példabeszédek* könyve első három fejezete a tanításnak ezt a módszerét mutatja be. Miután a szerző kinyilvánította a könyv célját: „ismerd meg a bölcsességet” (Péld 1:2, RÚF), majd megadta a mottóját is: „Az Úrnak félelme az ismeret kezdete” (Péld 1:7, ÚRK; vö. 9:10), újból és újból, visszatérően figyelmeztet, hogy ne hallgassunk a bolondságra, hanem fogadjuk el a mennyei bölcsesség hívó szavát.

A BÖLCSESSÉG KEZDETE

Péld 1:1-6 szakaszának címe – „Salamonnak, Dávid fiának, Izráel királyának példabeszédei” (Péld 1:1) – megteremt a kapcsolatot a példabeszédek és 1Kir 3:5-14 szakasza között. *Királyok első könyvében* úgy áll előttünk Salamon, mint az Istentől bölcsességet kérő fiú. Mindkét igehely Dávid fiaként utal rá, ezen túlmenően azonban magukban a szövegekben is jelentős az azonos szóhasználat, pl. „*értelmes szív*”, „*bölcsesség*” és helyes ítélet. E párhuzamok nemcsak azt támasztják alá, hogy Salamon áll a könyv gyűjteménye mögött, hanem arra is rámutatnak, hogy a *Példabeszédek könyve* az Istentől jövő bölcsesség keresésével foglalkozik.

Olvassuk el Péld 1:7 versét! Mi a „bölcsesség”? Mi „az Úrnak félelme”? Hogyan viszonyul egymáshoz ez a két fogalom?

A „bölcsesség” itt vallási tapasztalatként jelenik meg, az istenfélelemmel kapcsolatosan. A *Példabeszédek könyvét* illetően kulcsfontosságú a héber vallásnak ez a sarkalatos elve, ami nemcsak ismételten felbukkan, hanem az egész könyvnek keretet képez (Péld 1:7; 31:30).

Az „*Úrnak félelme*” semmiképpen nem jelent az isteni büntetéstől való babonás vagy gyermeki rettegést, inkább úgy kell érteni, mint ami azt a biztos tudatot fejezi ki, hogy Isten mindig és mindenütt, személyesen jelen van. Az Úr félelme jellemezte a nép reakcióját, amikor Isten a Sínai-hegynél megnyilatkozott (2Móz 19:16; 20:20), és ez magyarázza, miért fogadták meg, hogy velük kötött szövetségére válaszul hűségesek lesznek hozzá és szeretni fogják (5Móz 10:12).

„Az *Úrnak félelme feje a bölcsességnek*” – ez azt jelenti, hogy a bölcsesség ebben a „félelemben” kezdődik. A héberben a „kezdet” (*résit*) szó a teremtés történetét bevezető első kifejezésre mutat rá (1Móz 1:1). A bölcsesség első leckéje tehát annak a megértésével foglalkozik, hogy Isten a Teremtőnk, aki életet, lehetetet ad és mindig jelen van; Ő a szeretet, az igazság és a megváltás Istene (Zsolt 89:15; Jn 3:16; Zsid 9:12).

Az Ige Isten szeretetére és félelmére is szólít. A saját tapasztalatunkban hogyan jelenik meg mindkét oldal?

IGAZI TANÍTÁS

A tanításnak milyen két, egymással ellentétes válfaját találjuk Péld 1:8-19 verseiben? Mi ennek a szakasznak az alapvető üzenete, nemcsak a szülők, hanem mindazok számára, akik félik az Urat?

A tanítás elsősorban a család feladata; az igazi tanítást először is és leginkább a szülőktől kapjuk. A *Példabeszédek* könyve úgy ír erről, hogy „tanítás”, „oktatás” vagy éppen „törvény”. A törvényt jelölő héber szó, a *tóra* azt jelenti, hogy „irányítás”. A szülőknek kell helyes irányba vezetni a gyermekeiket. A „tanítás” másik formája viszont nincs nevesítve. Egyszerűen úgy utal rá az irat, hogy ez a bűnösök hangja, ami rossz irányba visz.

A „*fiam*” kifejezést pedig, ami többször is előfordul és a szülői tanácsot hangsúlyozza, nem szabad csupán a fiúgyermekre vonatkoztatni. Mindkét szülőt – „*apád*”, „*anyád*” (RÚF; ÚRK) – egyértelműen megnevezi az Írás egyes számban, míg a másik tábor a névtelen többes számban marad: „*bűnösök*”.

„Az Úr bölcsen elrendelte, hogy a család legyen minden nevelési tevékenység közül a legfontosabb. A gyermek nevelésének a családban kell elkezdődnie. Ez az első iskolája. Szüleivel mint oktatóival meg kell tanulnia az egész életében őt vezető leckét... Az otthon nevelő befolyása határozott erő a jóra vagy a rosszra... Ha itt a gyermeket nem tanítják helyesen, Sátán neveli őt választott eszközei által” (Ellen G. White: *Boldog otthon*. Budapest, 1998, Advent Kiadó. 154-155. o.).

A családi nevelés mellett szóló legjobb érvek az eredmények, vagyis a fejen és a nyakon viselt díszekhez hasonlítható belső jellemtulajdonságok. A közéleti kultúrában a szülők drága nyakékeket és karpereceket hagytak gyermekeikre, nagy becsben tartott örökségként. A tanítás értéke azonban meghaladja az anyagi gazdagságét. A gyermekeinkkel töltött idő sokkal többet jelent számukra, mint a munkánk végzésére szánt idő. A fejdíszre és nyakékre tett utalás emellett még azt is kifejezi, hogy a nevelés a gyermek személyiségét formálja. A bűnösök útján viszont csak a lábról találunk említést (Péld 1:15), mintha a tévútra tért gyermek identitását veszítette volna.

Hogyan tanulhatunk meg ellenállni azoknak a kísértéseknek, amelyeket kultúránk, társadalmunk, baráti körünk vagy akár a családjunk hoz utunkba?

A BÖLCSESSÉG HÍVÓ SZAVA

Hogyan mutatja be a bölcsességet Péld 1:20-21 verse? Mit mond az Ige?

Míg a bűnösök lesben állnak, „ólálkodnak” (Péld 1:11, 18), a „bölcsesség kint kiált szerteszét” és „hallatja szavát. Lärmás utcasarkokon kiált” (Péld 1:20-21, ÚRK). A szöveg megszemélyesíti a bölcsességet, mint aki az utca emberének kínálja kincseit. Az élet igazi kérdéseiben mindenkinek szól. A sokféle portéka és számtalan árus keltette zajból és kavarodásból a bölcsesség hívó szavának ki is kell emelkednie, különben megannyi más hang larmája között nem lehetne meghallani.

Olvassuk el Péld 1:22-32 szakaszát! Mi következik abból, ha valaki elutasítja a bölcsességet?

Nem magának a bölcsességnek róható fel, ha az ember elutasítja; ez inkább annak a jelleméről árulkodik, aki elveti. Úgy mutatja be az ilyen embert az Írás, mint aki öntelt, megvető (Péld 1:25; vö. 30. vers), mintha mindenki másnál jobban tudna mindent. Ebből talán arra lehetne következtetni, hogy a bölcsesség csak a naiv és együgyű ember számára elérhető, pedig valójában éppen az a naiv és együgyű, aki elutasítja a bölcsességet! Ha így tesz, ostoba, „gyűlöli... az ismeretet” (Péld 1:22, RÚF; vö. 29. vers).

Aki elveti a bölcsességet, az le is aratja döntése gyümölcseit. Mivel nem hajlandó az istenfélelmet választani, önmagával kell beérnie: „saját tanácsukkal laknak jól” (Péld 1:31, ÚRK). Amikor az ember elutasítja a felülről jövő bölcsességet, gyakran a maga által kiötlött meséknél és hazugságoknál köt ki, vagy mások történeteire és hazugságaihoz folyamodik, készséggel elfogadja azokat. Így Isten helyére bálványt állít. Ironikus, hogy aki megveti a vallást, aki gúnyolja az általa egyszerűnek és naivnak tartott embereket, gyakran babonás a maga módján, a legmulandóbb és leghaszontalanabb dolgokban lát értéket, amelyek végeredményben távolról sem elégíthetik ki a szív legalapvetőbb igényeit.

Olvassuk el Péld 1:33 versét! Gondolva a szövegösszefüggésre és az előző versekre, minek a reményét és ígérését találjuk itt? Hogyan tapasztalható ez az ígérlet a saját életünkben?

A BÖLCSESSÉG HASZNA

Péld 2:1-5 szakasza szerint milyen feltételek kellene ahhoz, hogy az ember megértse „az Úrnak félelmét” (5. vers)? Ezzel kapcsolatban milyen döntéseket kell meghoznunk?

A kérdés tárgyalását az eredeti nyelvben három, a magyarban négy ízben is a „ha” kötőszó vezeti be, a tanítás folyamatában három szintet jelölve. Az első (magyarban az első kettő) „ha” a hallgatás passzív stádiumát mutatja be, vagyis amikor az ember egyszerűen elfogadja a bölcsesség szavát, odafigyel rá (Péld 2:1-2). A második „ha” a bölcsesség aktív kérésének szakaszát vezeti be, amikor a bölcsességért kiált (Péld 2:3). A harmadik „ha” pedig arra a fázisra mutat rá, amikor az ember mint elrejtett kincset szenvedélyesen keresi, kutatja a bölcsességet (Péld 2:4).

Milyen feltételek mellett érthető meg az igazság (Péld 2:6-9)? Isten mit tesz azért, hogy bölcsességet nyerhessünk?

Figyeljük meg a 6. versben, hogy „az ÚR ad bölcsességet” kifejezés válaszként hangzik el az 5. vers kijelentésére: „megérted, mi az ÚR félelme” (RÚF). Isten ajándéka a bölcsesség, miként az üdvösség is. Az első bekezdés az emberben lejátszódó folyamatot ecseteli, ez a bekezdés pedig Isten munkáját érzékelteti: Ő ad bölcsességet, Ő védi és tartja meg a bölcs ember útját.

Mi történik, ha az ember szívében végül otthonra lel a bölcsesség (Péld 2:10-22)?

„Bölcsesség költözik szívedbe” (Péld 2:10, RÚF) – ez jelöli a megtérés végső szakaszát. Az ember ekkor már nem csupán örömét leli Isten ismeretében, hanem egyenesen „gyönyörűséges lesz” (Péld 2:10, ÚRK) a lelkének. Így védelmet élvez „a gonosz úttól” (Péld 2:12, ÚRK), a rosszra való csábítástól (Péld 2:16) és az igazság útján fog járni (Péld 2:20).

Mi a gonoszság első lépése, és hová vezet (Péld 2:13, 17)?

Még ha bűnösök vagyunk is, nem szükségszerű, hogy beleessünk abba, ami rossz. Akiket a gonoszság útján mutat be az Ige, azok először is letértek a helyes útról. Tehát a gonoszszágot úgy értelmezhetjük, mint amiből elsősorban a hűség hiányzik. A bűn leplezetten és ártatlanul kezdődik, ám a vétkező hamarosan nemcsak gonoszul cselekszik, hanem még élvez is azt.

Mit árul el rólunk, ha – Isten őrizz! – élvezetet találunk a rosszban? Vagy ami még súlyosabb: ha már nem is tartanánk helytelennek?

NE FELEDD!**Miért csapda az, ha az ember bölcs a maga szemében (Péld 3:7)?**

Amikor valaki felettébb okosnak tartja magát, az lesz az illúziója, hogy a bölcsességhez nincs szüksége Istenre. Ezzel azonban kilátástalan helyzetbe kerül: „*A bolond felől jobb reménységed lehet, mint felőle*” (Péld 26:12, ÚRK). A bölcsesség itt ismét hitbéli elköteleződésként jelenik meg. Azt jelenti bölcsnek lenni, hogy megtartod Isten parancsolatait (Péld 3:1), „*szeretet és hűség*” jellemez (Péld 3:3, RÚF) és bízol „*az Úrban*” (Péld 3:5). A bölcsesség Istennel való meghitt kapcsolatot sejtet. Figyeljük meg az isteni hatásra adandó személyes válaszuk szék helyére, a szívre tett többszöri utalást (Péld 3:1, 3, 5)! (Már Péld 2:10 is említette a szívet, hogy ott költözik belénk a bölcsesség.)

Olvassuk el Péld 3:13-18 szakaszát! Milyen jutalom jár együtt a bölcsesség ajándékával?

A bölcsesség az étellel és az egészséggel összefüggésben jelenik meg (Péld 3:2, 8, 16, 18, 22). Az egyik legkifejezőbb kép az „*élet fája*” (Péld 3:18, RÚF), aminek az ígérete számos alkalommal olvasható a könyvben (Péld 11:30; 13:12; 15:4). Ez a hasonlat az Éden kertjére utal. Az ígéret nem arra vonatkozik, hogy a bölcsesség *megszerzése* adna örök életet. Itt inkább azzal a gondolattal találkozunk, hogy bizonyos mértékig visszakapható annak az életnek a minősége, amit őszüleink az Édenben élveztek Istennel. Ha vele éljük az életünket, lehet némi elképzelésünk az Édenről, egyfajta képet kapunk róla. Sőt, megtanuljuk remélni, hogy visszakaphatjuk, amit elvesztettünk, hiszen Isten megígérte (lásd Dán 7:18).

Miért van olyan életbevágó szükségünk a bölcsességre (Péld 3:19-20)?

Ebben a szövegösszefüggésben a teremtési történetre vonatkozó váratlan utalás szinte furcsának tűnhet. Viszont a 18. vers érvelését újból megerősíti az a megállapítás, hogy a bölcsességnek a teremtésnél is szerepe volt, ami így összekapcsolja a bölcsességet az élet fájával. Nem jelentéktelen kitétel, hogy Isten bölcsességhez folyamodott a menny és a föld megalkotásakor. A bölcsesség hatóköre egyetemes, messze túlér földi létünk határain, hat az örök életünkre is. Ennek tanulságát az Éden kertjét idéző élet fájára is vonatkoztatja. Ez a szempont szintén benne rejlik a most vizsgált szakaszt záró ígéretben: „*Dicsőséget örökölnek a bölcsék*” (Péld 3:35, RÚF).

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Ellen G. White: *Krisztus példázatai*. Budapest, 1983, H. N. Adventista Egyház. „Az elrejtett kincs” c. fejezetből 70-72. o.; *Előtted az élet. Nevelés*. Budapest, 1992, Advent Kiadó. „Az élettan tanulmányozása” c. fejezetből 197-198. o.

„Az ifjúságnak meg kell érteni azt a mély igazságot, hogy Istennél van 'az életnek forrása' (Zsolt 36:10). Ő nemcsak mindenek Szerzője, hanem egyben minden élőlény élete is. Az Ő életét kapjuk a napfényben, a tiszta, friss levegőben, az ételben, amely felépíti testünket és fenntartja erőnket. Az Ő élete által élünk óráról órára, pillanatról pillanatra. Isten minden ajándéka életet, egészséget és örömet hoz, kivéve azt, amit a bűn már megrontott” (i. m. 197. o.).

„Sokan abban a hitben ringatják magukat, hogy az Isten iránti tisztelet káros az egészségre és az emberi kapcsolatokat megfosztja a vidámságtól. Csakhogy aki a bölcsesség és a szentség útján jár, tapasztalja, hogy 'a kegyesség mindenre hasznos, meglévén benne a jelenváló és a jövő életnek ígérete' (1Tim 4:8). A hívők élvezik az élet igazi örömeit” (Ellen G. White megjegyzései, *The SDA Bible Commentary*. 3. köt. 1156. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

1. Mi a különbség a bölcsesség és a tudás között? Hogyan fordulhat elő, hogy valaki nagy tudású, mégsem bölcs? Ugyan ki ne hallott volna olyan különösen értelmes emberről, akiben viszont nem mutatkoznak a bölcsesség jelei?
2. Gondolkozzunk még arról, hogy mit jelent „az Úrnak félelme”! „A szeretetben nincsen félelem” (1Jn 4:18). Hogyan lehet félni, ugyanakkor szeretni az Urat? Hogyan oltja ki az igazság és a szeretet közötti feszültséget „az Úrnak félelme”?
3. Miért olyan veszélyes állapot, ha valaki bölcsnek tartja magát, főleg arra gondolva, hogy mennyire romlott az ember szíve és milyen könnyű magyarázatot találni szinte bármiféle magatartásformára? Gondoljunk azokra, akik a legszörnyűbb dolgokat próbálják igazolni! Hogyan győződhetünk meg róla, hogy mi nem esünk bele ugyanebbe a hibába?

ISTEN KÉSZÍTETTE KORONÁK

„Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam: Végezetre eltétetett nekem az igazság koronája, melyet megad nekem az Úr ama napon, az igaz Bíró; nemcsak nekem pedig, hanem mindazoknak is, akik vágyva várják az ő megjelenését” (2Tim 4:7-8).

„Amikor az Úr összeállítja ékköveit, nagy örömmel tekint az igazakra, nyíltakra, tisztességesekre. Angyalok készítik koronáikat, és a csillagokkal ékesített koronákon ragyogva tükröződik az Isten trónjáról sugárzó világosság.

Beszélgünk a mennyei dolgokról! Beszélgünk Jézus jóságáról és dicsőségéről, irántunk való múlhatatlan szeretetéről! Áradjon szívünkéből a szeretet és a hála Jézus felé, aki meghalt a megváltásunkért! Készüljünk, hogy békességben találkozassunk Urunkkal! Aki felkészül, az hamarosan az élet hervadhatatlan koronáját kapja meg, és örökké élhet Isten országában Krisztussal, az angyalokkal és a Krisztus drága véréen megváltottakkal.

A dicsőség koronáját... tette félre Isten azoknak, akik szeretettel várják a Megváltó megjelenését, akik vágyakoznak utána.

Azok nyerik el a dicsőség, a tisztesség és a halhatatlanság koronáját, akik így váragoznak. Nem kell a világ büszkeségeiről beszélni... vagy nagyjait dicsőíteni. Mindez hiábavalóság. Ha Istennek csupán az ujjá érinti őket, hirtelen visszatérnek a porba. Én azt akarom dicsőíteni, ami állandó, tisztelni, ami halhatatlan, becsülni, ami soha nem múlik el: a sokkal gazdagabb koronát, mint ami földi uralkodó fejét valaha díszítette.

Azon a napon a megváltottak az Atya és a Fiú dicsőségében ragyognak majd. A mennyei angyalok arany hárfáikon játszva köszöntik a Királyt és győzelmi tróféáit - azokat, akik megmosták és kifehérítették ruháikat a Bárány vérében. Diadalmos énekszó száll fel és betölti az egész mennyet. Krisztus győzelmet aratott. Belép a menny udvarába és a megváltottak kísérik, tanúsítva, hogy nem volt hiábavaló a küldetése - szenvedése és önfeláldozása” (Ellen G. White: *Maranatha*. 310. o.).